

'Zo vreemd had ik me nooit voorgesteld. Ik dacht een zegevierende legermacht te zien binnentrekken bij duizenden, maar dit: in een straat met honderden mensen waaronder jammerlijk veel weerbare kerels komen drie Duitse kinderen van plus minus negentien à twintig jaar op hun gemak een kanon neerzetten.'¹

★

Bij de terugtocht van de IJselbataljons liep veel mis, vooral in de zuidelijke sectoren. Talrijke militairen werden (ten dele op de Iode, ten dele op de IIDE) nog aan de IJsel krijgsgevangen gemaakt, soms doordat de Duitsers zich weer dekten achter Nederlanders die al eerder gevangen genomen waren. 'Door een kijker zie ik de aanvallers naderen', schreef een Nederlandse militair die bij Dieren in stelling gelegen had,

'in zeer ijle orde, met camouflagejakken en beschilderde helmen, en verdomme, voor zich uit drijven ze onze mannen uit de opgerolde stellingen, sommigen moeten zelfs dwars door de sloten mortieren meeslepen.'²

Het kwam nogal eens voor, dat commandanten met hun staf haastig westwaarts trokken terwijl een deel van hun troepen nog doorvocht. Anderen sjouwden met hun onderdelen de hele nacht dwars over de Veluwe, waarbij telkens meer materieel achtergelaten werd. Niet allen wisten de Grebbelinie te bereiken. Sommige onderdelen verdwaalden. Eén compagniescommandant, een kapitein, hield zich met een geleidelijk slinkend aantal manschappen enkele dagen schuil bij de Imbosch en was op het moment van de capitulatie vrijwel als enige over.³

Bij de meer noordelijk opgestelde bataljons bij welke de verbindingen beter in stand gebleven waren, droeg de terugtocht (11 mei) een ordelijker karakter, zij het dat hier de moeilijkheid was, dat de terugvloeiende troepen alle over één niet-opgeblazen brug (die bij Heerde) het Apeldoorns kanaal moesten passeren.⁴ Van de vijf bataljons die getracht hadden, aan de IJsel stand te houden (vier-en-vijftig militairen waren er gesneuveld⁵), kwamen tenslotte onderdelen ter sterkte van twee bataljons achter de Grebbelinie aan.

Daar stond, in het zuiden, op de avond van 10 mei een gehele Duitse divisie samen met de SS-*Standarte 'Der Führer'* gereed om, met sterke artilleriesteun,

¹ W. R. Feenstra: Dagboek, 10 mei 1940 (Collectie dagboeken, no. 616).

² A. Cuypers: 'Die dag in mei', *De Linie*, 12 mei 1950. ³ Van der Wiel: *Ijsellinie*, p. 62. ⁴ A.v., p. 101. ⁵ A.v., p. 123.